

БЕСНА 2021 № 2 (113) РІК XXIX

ВАТРА

Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати

В веснянім
№ часопису

Дорогий
Владико!

Христос Воскрес!

Муза
перемагає

Спис 2021: я лемкиня,
ні - я лемко!

Вітаємо!

пана Мирослава Скірку

з обранням на посаду
Голови Об'єднання українців у Польщі.

Складаємо Вам побажання здоров'я,
витривалості в нелегкій роботі Товариства,
а також успішної реалізації всіх планованих
Вами заходів, заради збереження багатові-
кових культурних надбань українців
усіх куточків Польщі.

Головна управа Об'єднання лемків
Редакція часопису „Ватра”

**Великодні дні настали –
Люди чисті серцем стали.
Радості, тепла, любові
Хай прибуде в вашім домі!**

**Добро, мов сонце, землю обіймає.
Гімн перемоги лине із небес:
Радійте днесь!
Хай серце вірить й знає –**

**Христос Воскрес!
Воістину Воскрес!**

Головна управа Об'єднання лемків
Редакція часопису „Ватра”

КАЛЕНДАР культурних подій

2021

ТРАВЕНЬ, 22-23

**XXXI Лемківський Кермеш
в Вільхівці**
– гібридний

ЛИПЕНЬ, 16-18

**XXXIX Лемківська ватра
в Ждині**
– гібридний

**XXI ЛЕМКІСЬКИЙ
ЄРУСАЛИМ**

– гібридний або лем
он-лайн

**СПІТКАНЯ
з Лемківщином**

цілорічна
програма
культурних подій
в Центрі культури
ім. Б.І. Антонича
в Горлицях
– гібридні
або лем
он-лайн

Без огляду на форму подій, стараймесь о свою культурну форму!

Zrealizowano dzięki dotacji
Ministra Spraw Wewnętrznych
i Administracji
Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Konkurs dla dzieci szkół podstawowych

ЛЕМКІВЩИНА ОКОМ ДІТИНИ

**Kategoria 1
klasy 0 - IV**

**Łemkowszczyzna okiem
dziecka**

**Kategoria 2
klasy V - VIII**

**Znaczek pocztowy
z Łemkowszczyzny**

Termin nadsyłania prac 1.06.2021 r.

Rozstrzygnięcie konkursu piątek 16.07.2021 r. Zdymia
Wiecej informacji: <http://www.lemkounion.pl/konkursy.html>

Пробую зрозуміти тишу

Пробую зрозуміти тишу, яка звучить біля мого тіла і пише, як жити мені в чужині. Душу колише життя і усвідомлює мені, що я, ще я, що ще пожити мені. Можливо хтось притоптує свого минулого сторінки, щоб діти не збагнули, хто він, а я стаю на зупинках мальованих невірою в майбуття. Зупиняюся і бачу, що я то я душею і тілом... Пригадую собі, як сонце гріло моє обличчя і кликало мене на віче, а я не спішився, не йшов, бо знав, що це щойно січень. Задумав, відпочину, а щойно тоді жити буду далі. Чекаю буду весни, коли зацвітуть конвалії, а потім квітом говорити будуть сади, а в них вишні і груші... Поки що весняним квітом пишається ліщина... Роки сідають на спину. Зняти їх неможливо. Такого дива в людей немає. Таке диво лишень в Бога. Він знає, як було і що було. Він все знає...

Про наше Християнство

Візьми Святе Письмо у руки. Якщо збагнеш розлиті звуки, якщо в серце й душу заглянеш і там віднайдеши неписане, щойно тоді йди до святині, щоб Бог дізнався хто ти нині. Не говори, я християнин, якщо брату не віддав шану. Якщо ти не простив провини, прошу, не звись Християнином. Святе Письмо, а там наука для тебе, батька, сина, внука... Читай уважно. Міркуй слова, що зерно правди, що половина. З життя свого відкинь погане. Так чесним перед світом станеш. Іди струнко з промитим зором, і знай про що й кому говориш. Ти вивчай історію брехні, щоб міг її сказати - «ні!». Почують тебе сестра з братом не лиш в церквах в рідних Карпатах, де православний і католик того самого Бога молить. Над бистрим Сяном, в Лемківщині, чи в чужині, чи в Україні, бо ми собі одна родина і матір'ю нам Україна.

Думками увійшов в Карпати

Карпати. Улюблені Карпати. Надсяння і Лемківщина. Вони, неначе сестра з братом сумні, читають майбуття. Колись хотіли повертати в село, якого вже нема, і як батьки, ставляти хату, щоб знов вписати своє я... В кожного рідна одна мати. Рідне село, й церква своя. Чи годиться, щоб це міняти за євро, долара, рубля? Хрестиком вишивала мати сорочку й синкові дала. Син її викинув, мов шмату, щоб мамі не пригадала. Втрачаєш рідне, й чуже втратиш, бо в тебе сорому нема. Чужі з тебе будуть сміятись, бо ти не будеш їм рідня...

Василь Шляхтич

Зміст:

❖ Обкладинка:

Дорогий Владико!: Єпископська хіротонія та інгрес владики Аркадія Троханівського, першого ординарія Ольштинсько-Гданьської єпархії, Ольштин, 23.01.2021.

Спис 2021: я лемкиня, ні - я лемко:

фото з обкладинки наукового видання „Łemkowskie etymologie”, представленого на с. 27 „Ватри”. На фото з 1941 рока близнята Олена и Василь Ющакі при родинній хижі в Маластові.

Муза перемагає: обкладинка нового компакт-дису гурту «Nulla», Лігниця.

❖ Фотографії:

др Анна Барнат, Анна Буковска, Наталія Гладик, lemkounion.pl, facebook.com, Архів ОБ'єднання лемків

2 ВІТАЄМО!

4 ПРОБУЮ ЗРОЗУМІТИ ТИШУ - В. Шляхтич

6 Твій вибір - то наша спільна справа - Н. Гладик

9 УПОКОЇВСЯ: ШТЕФАН ДЗЯМБА - В. Шлянта

10 УПОКОЇЛАСЯ: ЯРОСЛАВА ГАЛИК

11 ТАЛАНТИ, ФАСЦИНАЦІЇ - А. Буковска

12 ПЕРШЕ ЦЕДЕЧКО „NYLLA” - Г. Суханич

14 ДИТЯЧА СТОРІНКА - А. Барнат, кир А. Троханівський

16 «Я ПІДУ В ДАЛЕКІ ГОРИ» З КВІТКОМ ЦІСИК - А. Вев'юрка

18 В ПОРОГАХ ЛІГНИЦКОГО ЛІЦЕЮ - А. Вев'юрка

19 ЛИШИТИ СЬЛІД НА ЗЕМЛІ - А. Буковска

20 ОСТАТНІЙ З ГУДАКІВ - А. Вев'юрка

21 ВЕРТАЙМЕ ДО ДАВНИХ ІМЕН - А. Вев'юрка

22 ДЕСЯТИННИ РИЧНИЦІ 2021 РОКУ - М. Трохановські

24 ІНФО ЗА ЛЕМ-ЧАСОМ - В. Шлянта

25 ПРИПОВІДКИ - І. Рубич

27 З МОЙОЙ ПОЛИЧКИ

28 38 ВСЕПОЛЬСКИЙ КОНКУРС ПИСАНОК

*Ваше Преосвященство!
Дорогий Владико, Аркадію!*

*Прийміть теплі та щирі вітання
з нагоди Ваших єпископських свячень!
Бажаємо Вам міцного здоров'я, щастя,
благополуччя, оптимізму, невичерпної енергії,
невпинного руху вперед до нових творчих успіхів.
Нехай в усіх починаннях Вас супроводжують розу-
міння і підтримка з боку близьких та рідних, колег
та однодумців, а професійна діяльність неодмінно
буде сповнена задоволенням і творчими перемогами.*

А також:

*Нехай приносить радість Вам молитва щира,
Живіть завжди в добрі, любові й мирі.
Щасливим будьте з того, що Господь Вам посилає,
Бо Він найкраще знає, що Вам дати має.
Хай благодать Господня завжди
перебуває з Вами на багатьох та благій літа!*

З повагою

Парафіяльна рада та парафіяни з Криниці

Зато серед нас є і такі, котрі до своєї тотожності йдуть лем доходять, хочки відчувають тіж приналежність до польської нації.

На формування національної свідомості великий вплив має тіж приналежність до Церкви. Для греко-католиків є то Українська Греко-католицька Церква в Польщі, а для православних - Польська Автокефальна Православна Церква. Вплив на наше національне і спільнотове відчуття мають тіж громадські організації, провідники в даній середовищі, а і само середовище, наші знайомі чи приятелі.

Тіт шитки чинники і впливи формують нашу свідомість і поставу. Питання про національну приналежність для єдних є причиною гордості, інших наганяє в комплекси, а і для інших є інтелектуальним викликом.

Державне рахування

Переписи населення переопрацьовують што десят років і дають тим што рядять дуже різних інформацій, котрі не є анонімні і є використувани до різних цілей. В переписовій анкеті треба вка-

Твій вибір - то наша спільнота

ТЕКСТ НАТАЛІЯ ГЛАДИК

Яка є ваша національність?

Во гнешнім світі національність то барз особиста річ. Властиві можна прийняти, же кожен з нас є тим, ким ся чує. Можна ся спертити лем на власним відчутті або сягнути глибше. Наша національність може виходити з походження родичів, родинного переказу, говірки або мови яком бесідуєме дома. Она в'яжеся з нашим свідомістю што до родинних коренів, історичними знаннями о своїм народі чи з історією державності. **Кожна людина має тіж**

особисті досвід, пов'язані з національним тотожністю – добрі або злі. В випадку лемка /руснака/українця особливе значіння мають тіж вшелеяки стереотипи, які існують в свідомості польського суспільства, на жаль підтримувані задля політичних потреб. Величезну роль серед нас має асиміляція, яка означає втрату своєї тотожності і є наслідком депортаційної акції «Вісла».

зати своє імено, назвисько, ідентифікаційний номер (pesel). Державний урядник лем раз вдарит в клавіш комп'ютера і одразу буде мав шитки інформації о нас, особисті, родинні і маєткові. Што до національних і етнічних меншин списови інформації формують образ міжнаціональних відносин і політику держави што до даної меншини. Переписови питання, категорії стосовані в статистиці і спосіб їх інтерпретації можуть викликати суперечки. Залежно од того як поставлене є питання і яку відповідь дає як першу, так остане прийнята наша декларація національної або етнічної приналежності.

Національність а громадянство

То є два різні поняття. Національність, яку розумієме як національну (народову) або етнічну приналежність, котра є декларативним, опертом на власним відчутті, вказує емоційний зв'язок людини, культурний або генеалогічний (з огляду на походження родичів) з якимсь народом або етнічним групом.

Громадянство то приналежність людини до суспільства даної держави. Можна го дістати през народжіння в якійсь державі, признають го тіж адміністративні. Громадянство мож змінити, стратити го, або мати і подвійне, якшто є то згідне з законами даної держави.

Є вас дуже, треба ся з вами рахувати

Перепис населення викликає дуже емоцій, особливо медже національними меншинами, етнічними групами чи навіть серед польських регіональних груп, які чують міцну культурну чи мовну окремість, як хочби шльонзаки, кашуби, гуралі. Ставка є висока, для декотрих меншин то питання - бити або ні. Для інших, коли вказана переписом кількість є велика - веде на високий стратегічний рівень, якій вказує владі, же треба ся рахувати з том меншином. Другий кінець то мала кількість меншини і сигнал для влади, чи вартат і на кілко треба ся їй рахувати зо справами і потребами такої громади.

Крім емоцій зв'язаних з почуттям гордості з приналежності до даного народу, етнічної групи чи релігійної спільноти і виказання же ся існує, є іще друга сторона медалю. То вище згадани відносини влади до меншин, што в практиці перекладат ся на провадження політики держави взглядом даної національної меншини чи етнічної групи, як тіж їх підтримка. Рахунок є барз простий, велика національна меншина чи етнічна група то

така з котром треба ся рахувати, то тіж векши гроши на розвиток культури, освіти і інших. Мала національна меншина

чи етнічна група то мали гроши, а ставліня держави до той групи може бити ріжне, беручи до уваги теперішній стан демократії в Польщі, до якого частина з нас має застережіння.

Етнічна група чи нарід?

Лемки подібні як караїми, татари і роми за уставом з 2005 рока мають статус етнічної групи. В польским розуміню закону згідні зо згаданом уставом з 6 січня 2005 р. в статіях 2 і 3 єдина ріжниця між народом а етнічном групом є така: національна меншина утотожнюєся з нацією зорганізуваном в своїй державі, а етнічна група не утотожнюєся з нацією зорганізуваном в своїй державі. Інчи записи сут такі самі. Што може тото означати в практиці? Рахунок тіж є барз простий. Якшто чуєшся частином векшого народу то маш його підтримку, хтоси представлят наши інтереси крім нас самих, хтоси ся за нами вставит. Як ся є лем етнічном групом то рахувати треба лем на себе. На рівні відчування слів і значіння нарід є чимсим векшим в своїй величині як етнічна група. За народом все

іде могутність і сила діяня, за етнічном групом тіж, лем же величина є дуже менша, бо то є лем сила той групи, даколи підтримана кимсим ззовні, коли інтереси етнічної групи і зовнішнього «підтримувача» сут така самі. Теоретичні перепис населення може доказати, же етнічна група є векша од національної меншини, але беручи до уваги попередній перепис і асиміляцію, є то мало реальне.

Вельмишановному Ювілярови,

проф. Миколі Мушинці

*На Ваши 85 уродини не мож інакше
подякувати Господу Богу як словами:
«Слава Тобі Господи, слава Тобі!»*

*А Вам за незламну вірність народнім
цінностям і невтомну працю бажати,
щоб Всевишній сотворив Вам
многая і благая літа!*

*Головна управа Об'єднання лемків
Редакція „Ватри”*

а справа

Лемківски середовища які уважають, же лемки то етнічна група неформально, але декларацийні підтримують ідею приналежности лемків до «карпаторуского народа». Річ в тим, же згідні зо згадиним законом з 2005 рока етнічна меншина не утотожнюєся з народом зорганізуваним в своїй державі. Карпаторуской нації ани державной структури о такій назві ніколи не було і тепер тіж ніт. Теоретично могла би повстати, але жеби тото ся збуло, то треба би деси викроїти територію на створіння держави о такій назві. Питання чийм коштом? Як на тепер карпаторускій нарід є російском ідеологієм, захищеном головні на пограничах медже Україном, Польщом, Угорщином і Словаччином, і є підтримувана през кількох науковців. До загальної інформації впроваджат ся гідні наукових опрацювань і статій на тоту тему.

Проблема лемківской тотожності в нашом середовищі то справа загально відома і розгрівана на ріжних площинах і політичних обширах. Поляризація і асиміляція нашого суспільства є велика. Зато заповняючи рубрику відносно національності і етнічної групи будеме мати до вибору дві або три можливості з коментарем:

„Przez narodowość należy rozumieć przynależność narodową lub etniczną – nie należy jej mylić z obywatelstwem.”

- polska,
- łemkowska,
- ukraińska.

Є там тіж питання: „Czy odczuwa Pan(i) przynależność także do innego narodu lub wspólnoty etnicznej?”

До вибору є:

- Tak (при тій відповіді сами вибераме або вписуємо до якого/якої)
- Nie, nie odczuwam.

Так поставлени питання не вистарчат лемкам, котри хочут вказати лемківську етнічність бо питання відносит ся до **вспільноти етнічної**, а лемки мают статус **етнічної меншини**. Відповід даст кожен за своїм відчуттям, розумінням чи розознаньом. Лем єдно є певне - же національне, етнічне роздрібніня, чи яке-небудь ніколи не приносить добра спільній справі.

До 1945 рока понад пів мільйона історичних русинів жило на сході і півдні Польщі. 483.000 з них депортовано на радянську Україну а приблизно 150.000 на західні і північні землі Польщі. Повідаме ту о шитких русинах: лемках, бойках, жителях Надсяня, Холмщини і Підляшя.

Дани «ГУС» з 2011 не приносят оптимізму бо 9.641 лемків вказало, же сут етнічном меншином. З них 283 осіб заявило, же належит до українського народу. 38.797 осіб вписало же є українцями. До етнічної групи лемків приналежність заявило 801 люди, яки записалися українцями.

думки, головси, рації

др Святослав Галь, Вроцлав:

Од першого квітня маме обов'язок списати-ся. Чуємо ріжни голоси, што робити? А чи Ви одраз мали сте готову думку? А наши Діди и Прадіди тіж ся списували?

Мам з тим списом, а конкретно з питанням о національній проблемі. Пару проблемів. Перший то того, што по англійцки ся зове «abuse of language», надуживаня термінології. Спос одкликуєся до закону про меншини, де з єдної сторони меншини сут вимінені, а з другого боку окреслені. І так, лемки сут вимінені як етнічна меншина, котра єст така як національна лем ся не утотожнят з нацією зорганізуваном в своїй державі. І того ся гузиці не тримат.

Так само, «питання бжмита»: яка є Пана/Пані національній - а ниже читаєме, же як національній треба розуміти «національну або етнічну приналежність». А то сут дві, доцяп різні речі.

Другий проблем то комунікація. Даяким людям ся здає, же спис ся робит зато, жеби зме показали (кому?) же єст нас дуже, же сме ся не дали операції «Вісла», тощо. Ане не по то сут списи. Держава потребує статистичних даних, жеби знати як будувати дороги, де бракує шкіл, де буде проблем з еміграційом молодих і працездатних... А по што державі знати як дуже єст люди польської національності? Як ся посмотриме на списи за австрійських часів, то такого питання не било (за то маме, на приклад, нескінчену сварню о то як дуже било перед вельком війном українців во Львові — єдни берут число тих, котри радили по руськи, други грекокатоликів). Питання о релігії чи мову мож зрозуміти. В кінці релігії била державном справом (державна і церква не били розділені) а єгомосьці били урядниками і провадили цивільні реєстри. А од носіїв мови залежало якої мови будут вчили в школах.

Гнеска жиєме в (...) державі «Tutto nello Stato, niente al di fuori dello Stato, nulla contro lo Stato» - як повів Мусоліні в 1925 р.; хоц дакотри днес пишут не державу а націю вельком буквом. Держава одберат людям пінязі і ліпше знає як їх видати. В тім, на культуру і едукацію меншин.

За бабці Австрії, коли наши предки закладали «Руску Бурсу» то нияка держава їм на оне дутків не давала. Ба, коли треба било збудувати будинок лосянської школи, державной (!), то мій прадідо міг витягнути з кишені пулярес і будову скредитувати. Нихто нам не давав міністеріальних грантів на читальні ім. Качковського чи Просвіти, на селянські кооперативи. Не било доплат на викуп лісів.

Прости селяне з «галичанської біди» могли найти на оне дутки. Так само наши емігранти за Водом розвивали кредитови самопомогови спілки, яких їм завиділи други нації.

Гнеска жиєме під «опіком» милостивої Держави і єй грантів. Але за ціну нечуваної в історії контролі (інформації, дій і мислі). То показує в яким здичині найшли зме ся сто років од падіння імперії Габсбургів.

Што думате о акції, жеби подавати національній і повсякденну мову лемківську? Кожен має свою пам'ят історичну. Для єдних історія лемків зводиться до міфів о Талергофі, віче во Фльоринці чи Апостольської Адміністрації Лемківщини. Для мене, серед вельох якже інших історичних дій і моментів, особливо важ-

лива єст історія вроцлавських лемків в половині минулого віка. То во Вроцлаві (але і Зеленій Горі) іщи рік до того як польська держава прийшла до тями, же живут гев меншини і можут зас мати свої товариства, вдалося покликати культурно-освітню комісію до справ українського населення при президії воєвідської народньої Ради.

Серед ініціаторів били вапенняни (Петро Бодак і брати Бубняки), лосяни (оба Ґенки Євусяки і Левко Ґаль), снітничани (Ірина Губ'як і Петро Ґанджа), кунков'яни (Меланія Клапик і Петро Дзвінчик), фльоринчани (Володмир Васічко і Антін Малеш), Ваньо Криницький з Клемківки, Митро Стефанівський з Устя, Любко П'єх з Лосього, Михал Ротко з Панкни, Андрій Ставиский зо Ставиши, Петро Тиханський з Війкови і Василь Шост зо Злоцкого.

Не било ани єдного підляшука, холмщика чи надсянця. Та ба! Не било никого од Вислока чи той части Лемковини котра, згідно з мітом лемківського народотворення, малася оповісти за українством іщи до війни. Лем з трьох деканатів: горлицького, грибівського і мушинського. Деканатів, о котрих дехто днес думат як о фортеці русофільства. То лемки заложили собі УСКТ. А то, же безпека воліла підлеглих собі низових українців і видумали лемківський сепаратизм, жеби позбутися радикальних гірняків то інша історія.

Не місце ту радити чого тамто покоління таке било. Хоц всі би повіли о собі («єм лемком»), то і без момент не думали, жеби назвати тот комітет комітетом для лемківського населення. Не місце радити, хто з них вчився в криницькій вчительській семінарії (лем додам на боку, же там тіж сформувалися покійний владика Адам Дубец). Для шитких з них било ясне, же коли дозволяме державі називати самих себе лемками то хісна з того не є.

Знали того, што днес можемо прочитати в документах. На приклад тих з Архіву Нових Акт, котри опублікував в «Ватрі» в дев'ядесяти роках Михал Ковальський, о тим як цинічно держава використовувала таких довоєнних коляборантів як Методій Трохановський:

«W pierwszym etapie - według opisanego planu - mianoby wprowadzić język względnie gwarę łemkowską, w następnych zaś etapach - „wyrugować” zupełnie język łemkowski i zastąpić go językiem polskim [...] Stosować w szkołach system dwujęzyczny /polski i łemkowski/ wobec dzieci niepolskich; jeśli chodzi o język polski można by już w pierwszym oddziale wprowadzić polskie pogadanki, a w następnych oddziałach rozszerzać udział języka polskiego w czytaniu, pisaniu i innych przedmiotach.»

Nota bene, в тих самих документах читаємо о тім, же корисно (для польонізації) виділити кошти на пожички і дотації для властивих організацій, чим вертаме до проблеми грантів з яких жиєме.

Можна тіж зазріти до найновшого «Річника» Руской Бурси і прочитати статтю проф. Зємби о тім, як держава виділа Апостольську Адміністрацію Лемківщини. Як урядники переберали ногами і ся задумували, чи то юж час на владику-поляка.

Жеби, на конец, дакого іщи барже спанталичити, наведу пару архівних даних.

Питання о національності з'явилося в польским списі 1921 р. І так, в Лоси на 67 осіб жидівської релігії лем 17 приписалося до жидівського народу. Решта записана як русини. Подібно, в Команьчи маме 74 осіб жидівської релігії але лем 9 жидівської нації, про те відносно 90 римокатоликів, але 160 поляків. А зас в Ждини число люди жидівської релігії і нації єст єднакове: 52 особи.

Богдан Пецушок, Лігниця:

Бив єм гнеска в моїх няня Василя (родом зо Сьнітниці) і Они мі пригадали про народне списування. Няньови 87 років, але все пам'ятають про важливи події. Останьо списували зме ся в 2011 році. Скоро минуло 10 років. Юж втовдиль люде до кінця не знали чи писати правду, што писати, чи тото што напишеме буде безпечне для нас. Акція «Вісла» зробила своє, колонізація і страх найшли місце межде нами.

Пару думок прийшло мі до голови. Коли 100 років тому, в 1921 році било перше народне списування в Польщі, не било проблемів таких як гнеска. Шитки писалися русинами – мій дідо і прадідо, та і інчи на Лемківщині. Не било поділу на лемків, бойків, гуцулів чи українців. Гнеска, по ста роках є кусьцьок інакше. Кожен має власний голос і право вибору. Няньо все мя вчили толеранції і жеби не оцінювати никого за його погляди. Таки сут правила демократії. В тим році тіж не буду мав проблему з тим би ся списати: дома бесідуєме по-лемківски, а націоналіст маме українську. До грекокатолицької церкви ходжу кожної неділі і на свята. Нас в Польщі не є дуже, маме свою мову, сьпів, культуру матеріальну і духовну.

Нагварям вас шитких – списуйтеся! Бесідуйме своїм голосом, будме мудри!

Йоганія Лабівска, Олава:

В думаню о пришлості наших діти маме в обов'язку списатися в Повселюднім списі. Чом? Би наши діти чулися свободні як лемки. Свобідні, бо в групі інших лемків. Чим нас

буде більше, тим нам буде легше. Буде легше нашим дітям творити родини, громади, свою історію...

Добрі жити в родині, в котрій дідове, родиче і їхні діти сут в 100% лемками. Але сут тіж родини, в яких сут так звани «мішани» зв'язки. І мимо того, же «мішани», то маюти можливість, але тіж обов'язок списатися. Обов'язок – бо живут в лемківській культурі, уживають рідної мови і тим шитким продовжають лемківську традицію.

І як зачнеєте ся задумувати то поставте собі єдно питання...

Што би било, коли би нияк лемків не било?

Я одповім так:

Наши предки нас «створили», а ми несеми поміч в тім, би наши діти на них не забили.

Орест Войтович, Лігниця:

Пишуся Орест Войтович. Мої дідове од страни тата походять з Лемковини, а докладні Климківки і Білянки, натоми́ст зо страни мами з Вербиці (пов. Томашів Любельський). З няньом і бабцьом дома радиме по-нашому (по-лемківски). Я сам в списі записал єм ся як лемко, а за рідну бесіду зазначив єм лемківську, і Вас дороги лемки шитких сердечні до того заохочам. Не записуйте ся так як Вам повідають, лем так як то чуєте в серци.

Марія Сидор, Праківці:

Николи не мала єм проблеми з самоокресленьом ким я є. Хоц єм другим поколіньом вродженим на Заході, пам'ятам одкаль мої корені - то села на Лемківщині - Гладішів і Крива, а в 1/4 Млини - Надсяння. Мої дідо - Ваньо Вірхняньський в роках 50 XX столітя перши творили гурток УСКТ в Гневомежу, старалися про навчання української мови. Кінчила-м IV ліцей в Лігниці. Часу не годна-м сперти, але можу переказати спадщину дідів наступному поколіню. Єм вірна моїм предкам – я, лемкиня-українка.

др Ігор Ксенич, Познань:

В 2011 році я подав українську національність. Чом? «Русин» в Польщі ищы до II світової війни означав того, хто має корінь в Галицько-Волинській Русі, од лемків, без галичан, волинян, аж до підляшуків. Більшість з них з часом прийняла українську ідентичність, крім західної Лемковини, де розповсюдилася карпаторусинська тотожність, и Підляшшя, котре вибрало собі білоруску. И лемки, и підляшукы маюти на то повне право, бо національність то особыистий вибір, хоц і єдны, і другы бесідають рускими (значит українськими) діалектами. В тому році я вказав дві національності: українську і лемківську. Хочу в тот спосіб задемонструвати по перше, же можна ся чути и лемком (регіональна ідентичність), и українцьом (національна ідентичність), по друге, же

претензії до ОЛ, же то не є лемківська організація, сут неправдивы и несправдливы. Повторю з памяти за проф. Антонім Крогом: «Єдны чуют ся русинами, другы українцями, вшытки є лемками.» Декларуєме згідно зо своїм переконаньом.

др Мирослав Пецух, Гожів Великопольський:

1 квітня почався перепис насеління Польщі. То барз важлива для нас річ, бо можеме вказати, же ми є. Одповісти правдиві, без брехні, на питання про національність, рідну мову, віросповідання. При визначаню в переписі своей національності можна єй подати в такий спосіб, же вказуєме тіж прив'язаність до етнічної спільноти — так є створене питання, же можна дати дві одповіді. Тото дозволять хоцби подати українську національність і прив'язання до лемківської етнічної спільноти, так я єм зробив. Списуймеся подаючи, ким ми є, одкаль наши коріня. І што важливе — громадянство (obywatelstwo) то не національність.

Анна Гаврильчак-Маланьчак:

Українство убогачат, позвалат розвивати лемківську культуру. То не українство нищить лемківство, лем асиміляція, тото, же людяма є барз часто шитко єдно. Родиче часто не плекають традицій, не радять до діти по-лемківски, відходять від віри предків. Польська держава - тото не означає єдної нації. Правда є така, же в Польщі живут ріжні нації, кожна зо своїм богатством культури і історії. Треба нам засвідчити, же зме!

NARODOWY SPIS POWSZECHNY

Zasmuciło mnie, że już nie można zapisać się, jako Eskimos, bo to jest przezwisko i poprawnie należy nazwać się – Inuita.

Czy, nazwa Łemkowie nie jest obraźliwa? Dla mnie jest. Wiekami, od zawsze byliśmy Rusinami, Rusnakami, których teraz przezywają odrębnymi określeniami regionów: Bojkami, Hucułami i Łemkami.

Holendrzy są teraz Niderlandczykami, Indianin to Indigena lub rdzenny mieszkaniec Ameryki, nie wolno używać słowa Murzyn, tylko Afropolak itd. Wywód jest prosty: ja tradycyjnie zapiszę się jako Inuita-Rusnak. Spisujcie się Rusinami, Rusnakami, a nie celowo nadanymi przezwiskami.

Aleksander Maslej

PS. może wyniknąć pytanie dlaczego piszę po polsku? Żeby polscy Łemkowie nie czytający(!) już rodzimej cyrylicy też mogli przeczytać...

Мілько Гойсак, Горлиці:

Зьвідалися «Górala z Zakopanego» чи він гураль чи поляк - то мову му одобрало, очи повивертало! Так тепер роблять з нами.

Прийшов на тот божий сьвіт 5 червня 1929 р. в Ждині (пом. 23.03.2021), горлицького повіту, в родині Теодора і Марії з роду Чухта. Мав брата Семана. Ту закінчив початкову школу. То якраз в тим селі служили о. Стефан Дзюбина, яки родом походили зо сусіднього Гладишова. В сорок семім році няня забрали до концтабору в Явожні, а віснадцетлітній Штефан з мамом і дволітнім братом бив вигнаний на західні землі Польщі. В Віткові коло Шпротави жив десят років. В осени 1957 рока вернувся до рідного села і почав газдувати на парунадцетьох гектарах землі. Ту зас треба було доробляти од початку. Оженився в 1965 році. Мав троє діти: Павла, Ваня і Олену, а потім десятеро внуків і троє правнуків.

Штефан все бив громадско активний.

Разом з інчима од початку брав участ в стараннях о зворот власности, яку держава одобрала депортуванім. Барз довгими роками старався о зворот няньового ліса. Хоцки суд му признав тот ліс, і платит за него податок, то Надлісництво, яке газдує державними лісами, не оддало му того ліса (!) Видно што «скарб держави», фурт стоїт понад правом, бо не хоче і вернути Штефанови ліса.

В 1989 році, разом з інчма, Штефан купив в Ждині близко 10 гектарів землі для постійного організуваня ту з 1990 рока Лемківских ватр.

упокоїлися

Штефан Дзямба

Што рока наши зачали приїжджати родинами на три дни до Ждині. Тот фалаток рідной землі од тамтого часу гуртує літом каждого року барз дуже наших люди не лем з Польщі, але і з цілого сьвіта.

В тім самім році, як лем било того можливе, Штефан став членом-засновником громадской організації Об'єднання лемків, яка представляє потреби і боронит наших громадянських прав в державі. Довги роки бив активним членом Головной управи той організації.

Іщи закла повстала організація Штефан разом з інчима створив Лемківський Комітет, який почав брати в свої руки нерозв'язани дотля наши справи. Комітет регулярно організував, найчастійше в Устю Руским, спітканя нашої громади з послами і сенаторами польского Сейму і Сенату. Як повстали умови для діяльности Об'єднання лемків, справи розпочати Комітетом передано тій організації, а Штефан став членом ей управи. В 2000 році в Варшаві, разом з інчима газдами, брав участ в конференції, яку організувала Польска унія власників нерухомости.

Штефан то била національно сьвідома людина.

Од давна старався о привернення історичних назв місцевости, писаних по нашому кирилицьом. Треба било довгих років, жеби хоцки частинно того ся стало.

Штефан рад оповідав, як то в житю било. Записував спогади і охочо передавав, хоцби і до преси. Оповідав знани му історичні інформації о нас і Лемківщині. Приходили до него численні студенти, яки мали писати дипломні праці, і вели з ним розмови, жеби довідатися про давні часи і давні події. Штефан старався і промував дбаліст о цмунтери, крести і каплички та місця пам'яти.

Штефана відзначено Срібним (1985) і Золотим (1993) медальом за заслуги для пожарництва, а Президент Польщі нагородив Го Срібним хрестом заслуги (2017), який в імени президента вручив Йому малопольский віцевоєвода Юзеф Гаврон на 35 Сьвяті лемківской культури в Ждині. (вш)

Світлина: Ждинська ватра 2017 р. Нагороджіння Штефана Дзямби «Срібним Хрестом Заслуги». /Зліва/:

З-к Малопольского воєводи Юзеф Гаврон, Штефан Дзямба, з-к Маршалка Вармінсько-мазурского воєводства Мирон Сич, Староста Владислав Грабан, з-к Маршалка Малопольского воєводства Станіслав Сорис.

Ярослава Галик

лаборантом, директором пансіонату медичного реабілітаційного центру «Кремінці» МВС України. З 2017-го — голова Світової федерації українських лемківських об'єднань (СФУЛО). Її метою — як сама говорила — було відновити історичну правду про найзахіднішу гілку українства. Активно працювала за засудження депортації лемків в УРСР. У 2019 р. Головна управа ОБ'єднання лемків удостоїла її почесною відзнакою «Вірний предкам». Останнє засідання президії СФУЛО за участі представників всіх її суб'єктів провела онлайн 20 лютого 2021 року. (ред)

**Спаси Боже за Вашу відданість лемківській ідеї!
Споживай з Богом, дорога Ярославо!**

— • —

Штефанові Дзямбі На прощання

Штефано,
Зазвучав Ждинський дзвін сковитно
Тоти, котрих любуємо не гмерають,
бо любов є безсмертна,
Для цілого світа можеш бити никим,
але для нас бив єс цілим світом.

Штефано,
відходиш дорогами весни
Ждиняне юж яруют.
У своєму життю,
мав єс хвилі щасливі й веселі,
але мав єс травматичні, гіркі й силзаві,
потяг Акції «Вісла»,
перез ЦОП Явожно
видиганяв тя на захід.
Повернув єси
до коханої Ждині

Штефано,
ідеш гин сповнений
ід, старостуй небесним Ватром
Там Ждиняне юж Тя визерают
на Небеснім Ягняцим
сядь зо Ждинянами
і позирайте за нами.
Бог є стеруючим,
потрібних заберат.
А нам здасться ждати
коли і ми будеме могли
з Вами ся спіткати

До позарани
Штефано
До побачення
Вічная Тобі пам'ять

Олександр Маслей

Ярослава Галик і Михал Хомик - голова і Відділу
ООЛ в Нью Йорку, Лемківська ватра в Ждини 2018р.

**Відійшла на Вічний спочинок Голова Сві-
тової федерації українських лемківських
об'єднань Галик Ярослава Іванівна**
(06.08.1953 – 25.03.2021)

Активна діячка лемківської громади, авторка
третомної «Книги пам'яті Лемківщини 1944-
1946. Мартиролог лемківських родин / осіб,
виселених з Польщі до УРСР 1944-46 рр».
Народилася в селі Терновиця на Івано-Фран-
ківщині, в родині депортованих лемків. Закін-
чила Івано-Франківське медучилище та біо-
логічний факультет Чернівецького державного
університету. Розпочинала кар'єру медсе-
строю, працювала вчителькою, лікарем-

Ярослава Галик (акровірш)

Як Вона любила Лемківщину...
Рід свій славила в світі усьому.
Оплакувала вигнання і війну
Словами рідними, по свому.
Ловила кожний Карпат подих.
Акценти ставила на рідне.
Вона – дитя свого народу,
Автором боротьби о гідність.

Гідність з любов'ю йшли в парі.
А з усім йшла батьківська віра.
Любила Вона правди старі.
Икала на всіх лицемірів,
Коли їх бачила в кошарі.

Василь Шляхтич

ТЕКСТ АННА БУКОВСКА

таланти, фасцинації... — бесіда з Маргаретом Пауком —

Маргарета Паука - абсолювентка Державної вищої театралної школи во Вроцлаві, співпрацює з лігницьким та глівіцьким театрами, награла власний твір «Місто жінок», солістка ансамблю «Гилла». Жива енергія, прихильнича міцного звучання, любить музику, театр...

Дорога Твого життя переплетена музиком. Од чого ся зачало?

Музика то лікарство на шитко - товаришит мі в гірших хвилях і накручат до діяня. Од коли пам'ятям все була в нашій хижи. Мама грала на гушлях, няньо на гітарі, а брат і сестра на піаніні і акордіоні, не мала-м вибору. Мій брат і сестра старши за мене о 12 і 11 років. Хотіла-м як они грати, перебрала єм ся за циганку, брала-м тамбурино і грала-м з ними. Так як інчи мали дівчата співала-м до шиткого што хоц кус здабало на мікрофон (щітка, сушарка до волося або дезодорант).

Два раз виступила-с в програмі польської телевізії «Szansa na sukces», за першим разом заняла-с перше місце, другий раз заспівала-с «Smutny deszczyk» з репертуару «Starszych Panów» і виспівала-с для себе друге місце. Потім була дев'ята едіція програми «The Voice of Poland» і втовдиль повіла-с о своїх коренях...

Виступуючи в «Шансі» ставляла єм перши кроки перед камером, а коли виступила-м в «The Voice of Poland» чула єм ся як риба в воді. Як єм ішла до програму чула-м, же мушу повісти о моїх коренях. Тото сподобалося продуцентови програми. На кастінгу постерігали мене як особу повну енергії. Організатори били зацікавлени дівком, як впала до студія і зробила велике замішання.

Чим ся ищи интересуєш?

Люблю слухату сьпівану поезію, зробила-м тіж водійски права на мотор, люблю скоро їздити. Можу фурт обзерати фільми таких творців як Вуді Аллен, Ларс фон Трієр чи Педро Альмодовар. Хоц єм повна енергії, часом потрібую ся витишити, остати сама на луці та слухати тишину і брінчання джмелів, бджіл, люблю слухати звуків природи.

Награла-с власний твір «Місто жінок», кожен артист виражат себе на свій власний спосіб. «Місто жінок» то Ти? Одкаль береш інспірацію?

«Місто жінок» має принести добрий настрій кожній жінці, додавати енергії і віри в саму себе. Шитко є довкола нас, лем треба ся добрі роззерати би достережи добро.

Походиш з малого містечка - Сьроди Шлеской, де шитки ся знають. Повісти в в телевізії, обзераній в містечку, «я лемкиня» било тяжке?

Мали містечка таки юж сут, же шитки о собі шитко знають, хоцки голосно о тім не радят. Шептани таємниці, переказувани дальше в найбільшим секреті. Знаєми не били зачудувани ким єм. Здивувало їх лем тото, же повіла-м прилюдно. Як зме виділися на улиці гратуловали участи в програмі. Мої коріня били заскочиням для знаємих з часів студентских. Скоріше не било місця на таки бесіди, тим барже, же в театральній школі люде все бесідуют о людях, але тих видуманих, різних персонажах. На свої корені рідко ся споминат. То не бив ищи мій час. Признаю ся хто я - як інчи того не акцептуют то є то їхнє страпіння.

Твій перший контакт з Лемківщином?

Лемківщина все була в хижи дідів. Мова, баба Анна Панчак, яки все сьпівали лемківски сьпіванки, сьвята, довги бесіди. Інакше вшитко виглядало як жили дідове, они вродже ни дома, тямилі тамтот світ, дихали тамтим повітряом. В 2008 році поїхала-м з родичами до Поворозника, там мешкат наша родина.

З яких сел походять Твої дідове?

Дідове зо сторони тата: Анна Жерелик з Баниці, дід Олександр Паука з Чирной. Дідове зо сторони мами: Анна Погляд з Віковий - дівка Катерини Гальчак з Поворозника і Теодора Погляд з Віковий, дід Петро Панчак з Вікови, прабаба походили з Тилищаків.

Однайтися на чужині мусіли наши прадідове, дідове по Акції «Вісла», їх оповідання о житю в Горах вплинули на Твоє зацікавління Лемківщином чи лемківском музиком?

Лемківщина то втрачений рай, о тім раю все оповідали, тямлю бабу Анну яки сьпівали сьпіванки. Я єм пізном дітином, дідове скоро повмерали. Тож більше є історій, яки оповідали мі родиче. Оповідання о тім ким зме, одкаль походять дідове сталося для мя важливе. Не можна одтятися од своїх коренів, треба мати ся о што оперти. Почула-м, же мі бракує того опертя. В моім життю бракує Лемківщини. Потрібую вернути до лемківської мови

(в нашой хижі юж бесідуєся по-польски), мушу вернути до лемківської музики. Як пізнаю свої корені легше зрозумію саму себе. Коли тото зрозуміла-м, почула-м недосит, втовдиль юж не стало баби Анну Панчак і не могла-м з нима засьпівати. Зрозуміла-м, же єм їм штоси винна, своїм предкам, то моя спадщина, яка має велику вартіст. Не все мі то виходит, але ся намагаю.

На ювілею десятиліття «Надії» заспівала єс з нима. Як сте ся найшли?

До Лігниці притягнув ня театр, пізніше закохала єм ся. Полюбила-м тіж місто, пізнала-м файних люди, до гнеска ся заходиме. Працювала-м над спектакльом і при нагоді концертів в Рицерской Академії пізнала-м Андрія Олійника. Засьпівала єм з «Надієм». І зачалася моя співпраця з Андрієм Олійником і Кшиштофом Фігурським.

Минув рік од коли зачалася пандемія, тяжкий час для шитких. Як собі даєш раду?

Заскочив нас шитких тот коронавірус, мусіли зме сповільнити наше житя, переставитися на повільніши «триби». Грали зме юж втовдиль з Андрієм і Кшиськом, створили зме ансамбль «Гилля», награвали зме пісьні на наш диск, який вийшов в 2020 році. Літом запросили нас на Ватру до Лугів, гин «Гилля» дебютувала. Музика яку твориме є інча. То поєднання електроніки з етнічними мотивами, яки береме прямо з джерела. Стояли зме о тото, жеби музика не домінувала над слухачами своїм фольковим звуком, але жеби спонукувала до рефлексії. І то музика спонукує мене до підтримувания духовной вязи з земльом предків. Влітку 2020 року крутили зме теледиск в околиці Ждині. То било моє духовне повернення на прадідівську землю. Катерина Дворак-Вольська і Павло Вольські режисерували сценарій, нагнали зме барз дуже знімок. Члени «Кичери» появляються деси на фоні, як дуhi наших предків, котри не дозволяють нам одийти.

Яки маш мрії, пляни на майбутнє?

Інспірують мене люде, їх історії. Уважам, же тото што дає нам своводу, то наши мрії. Чуюся свобідном людином, во сповням свої мрії. Роблю тото, што люблю, завдяки тому фурт можу бити усьміхнена і добрі ся чую. Тішуся, же не мушу виберати медже музиком а театром. На щестя взаїмно переплітаються в моїм житю. Мам надію, же в тім році будеме дуже концертувати. Хочу сьпівати і грати, мати контакт з публиком, видіти як реагує, діставати так званий «feedback».

Жичиме Госі, жеби шитки єй мрії ся збували. І самих успіхів!

Останнім часом приходять на нас вшелеяки біди. Остання з них – пандемія коронавіруса, яка барз міцно змінила наше житя. Границі

Перше цедечко

позаперани, разом з нима і люде по хижих, обставини не полегшають лемкам роботи при культурі, єдни події одкликують, а інчи переносяться до он-лайн реальности. І раптово, посеред такого безпорядку і культурного морозу, являється барз теплий промінь сонця. «Гилля, гилля» - з таким окриком женут гуси, не лем на став (а шведи «гилля» бесідує на... поличку). Майме надію, же такима словами подарится і одогнати пандемію, так як нове цедечко прогнало стагнацію в обширі нашой музичной культури в Польщі. Новий диск то не лем сонячне проміння, але тіж вітер, який приніс свіжі, скоріше незнані аромати.

По таким вступі годен чим скоріше перейти до презентування конкретних інформацій о новім цедечку. Кед придбаєме собі музичний альбом, то першим што увидиме є його обкладинка і загальна графічна форма. А тота, кед іде о «Гиллю» є прецікава. Сьміло годен єй назвати мінімалістичном, модерном, а разом з тім тіж «традиційном» - бо всядиль видно знимки з елементами лемківського народного облечиня. **Самого тексту на обкладинці і всередині є мало – значится тілко што треба, лем найважливіши інформації. Маме зосередити свою увагу на знимках, фактурі, кольорах. Таке зосереджіння при диску «Гиллі» приносить дуже сатисфакції. Зато графічне оформлення цедечка оціням на міцне 9/10.**

До зору треба додати і слух. Коли перши звуки «Гиллі» найдут дорогу до ух слухаючого, на думку приходить Лемківщина, з єй краєвидами, Церквами, ялицьом і сьпівом. Звучит наївно і стереотипно, правда? Зато в музиці на диску «Гиллі» традицію поєднано з модерністю, то є з барз відважним звуком електроніки. Сам не єм великим прихильником таких поєднань, бо знам як тяжко братися за таки експерименти, жеби наслідки не «різали» по ухах. Тот експеримент вийшов надміру вдало. Сьпіванки мають глибокий характер, кожна даєся запам'ятати. Не інакше є зо сьпівом – гев поєднано експресію головної сьпівачки – Маргарети Пауки, зо старима записами (особливо рекомєндую пречудову сьпіванку «Летіло яблучко», не знам чом названу на обкладинці диску «Влетіло яблучко»)

і з автентичним співом членів «Кичери» (яка є тіж видавцем диску «Гиллі») і «Крайки». Маргарета Паука, Андрій Олійник і Кшиштоф Фігурські підняли барз добре рішння, коли попросили вищезгадани ансамблі до співпраці. **Шитко разом творит**

**гармонію, так несподі-
вану коли посмотриме
з яких фалатиків пось-
цябали цедечко «Гиллі».**
Зато не боюся оцінюю-
чи музичну форму дис-

ку дати йому 9/10 і до того погратувувати авторім превеликой здібности при звукових еспериментах!

Тепер іщи прудко вмечеме жицьку дьогтю в нашу бочку меду. Отож сут і недоліки, хоцки судячи по масштабности цілого проєкту дост невелики. Найвекшим і найбарже болячим є фонетика.

«Гиллі»

Маргарета Паука, Луги 2021

/Зліва/: Андрій Олійник, Маргарета Паука, Кшиштоф Фігурські - «Hylla»
Джерело фотографій: facebook.com, wordpress.radio-lemko.pl

Видно проблеми з тим, би при співі добрі вимовити фонеми чи звуки з буквами «п», «х», «л», чи «в». Отож, яблучко для старой русначки «летіло» долов конарями, та коли пару секунд пізніше співат головна вокалістка – яблучко юж «летіло». Жайворонкове «гніздечко» дивним способом перетворює в «хніздечко». Таких прикладів годен навести дост дуже. Міцно зменшат тото приємніст зо слуханя нового диску «Гиллі». Вірю, же тота хиба буде виправлена юж на наступнім цедечку, адже шитко є до вивчиня. **Не хочу жеби бив то лем закид супроти нового диску «Гиллі». Є то загальна тенденція в нашій «польській» лемківско-українській громаді – зливати фонеми нашої мови з польськими, даючи польським перевагу. Чути тото на багатьох музичних дисках наших ансамблів і часто в бесіді молодого і середнього покоління. Не можемеся бояти голосно**

того повісти, бо першим кроком до вилікування є усвідомлення того, де проблема існує і яку має форму.

Радят, же добра рецензія має заохотити або знеохотити лем в пару лінійх тексту. Зато тепер сприбую. Мої бабця слухаючи «Гиллі» повіли би: «В нас в селі ніхто таке не видів!» - кус певно з критиком, а кус з подивом. Я добавляю до того, же мало-м чув і видів так вдалих поєднань модерного з традиційним. «Гиллю» дав єм послухати і знаємим зо Словаччини і одраз ся залюбили до таких нештоденних звуків. Хто нового диску «Гиллі» не має, купити го мусит. Чом? Бо по мойому відвагу і амбіцію в «нашій» музичній сфері мусиме промувати, а і підтримка наших артистів в нелегких коронавірусних часах є необхідна.

Поліхромія повали церкви в Вілківій (Войкова)
біля Мушини - Воскресіння Христове

 ЗРИХТУВАЛИ: АННА БАРНАТ
кир АРКАДІЙ ТРОХАНІВСКИЙ

Дитяча сторінка

I. Воскресіння Христове

1. Христос Воскрес –
То сут перши слова, котрима вітає себе, коли приходиме до Церкви в найважливіше свята східньої Церкви. Тима словами оповідає, же Ісус Христос не вмер, а воскрес.
2. Воїстину Воскрес -
Тоти коротки слова - то наша відповідь. Тима словами піжтверджує, же Ісуса Христа не є в гробі.
3. На процесію святих заберає Євангеліє і ікону Воскресіння Ісуса.
4. В часі першого тижня по воскресінні Царски врата, і тіж дияконски двери в кожній нашій Церкві сут отворени, аж до Неділі Антипасхи (Томиной неділі). То знак для шитких нас, же Небо є отворене.
5. В Церкві на тетраподі ставляють ікону Воскресіння Ісуса, котра лежить там аж 40 днів, до празника Вознесіння Господнього.
6. На Пасху у шитких Церквах на закінчення Пасхальної утрени читають тіж слово св. Йоана Золотоустого.

II. Вибір відповідь до питання:

1. Хто воскрес? -
2. Яку ікону ставляють на тетраподі? –
3. Якого святих слово читають на Пасху? –
4. Котрих двери не заперат святих по Пасці през 7 днів? –
5. Што беруть вірні на процесію? –

Відповіді: ікона Воскресіння, Царски врата і дияконски двери, Євангеліє і ікона Воскресіння, св. Іван, Ісус

III. Весна

Росте Антонич, і росте трава,
і зеленіють кучеряві вільхи.
Ой, нахилися, нахилися тільки,
почуєш найтайніші з всіх слова.

Дощем квітневим, весно, не тривож!
Хто стовк, мов дзбан скляний, блакитне небо,
хто сипле листя — кусні скла на тебе?
У решето ловити хочеш дощ?

З всіх найдивніша мова гайова:
в рушницю ночі вклав хтось зорі-кулі,
на вільхах місяць розкляють зозулі,
росте Антонич, і росте трава.

Богдан-Ігор Антонич

VII. Весняна кольорування - «побаткай» свою писанку!

IV. Што кладемо в великодній кошик?

Оленка дала до свого кошика пару
продуктів. Випиш продукти, які
видиш на фотографії.
Допиш тіж тоти, які знайдеш
в своїм кошику на Великден!

V. А яку писанку має малий Максим?

Максим Стрілка, 3 місяці, Гданьськ

Олена Барнат, 1 рік, Лося

VI. Як фарбувати писанки домашнім способом?

Поеднай кольори
з природніми барвниками.

синій	диня, морков
жовтий	бурак
помаранчевий	цибульови упи
бронзовий	куркума
зелений	петрушка
рожевий	червена капуста

IVANKU

and other favorite songs of young Ukrainians
performed by the
IRENA BISKUP
Orchestra and singers

«Я піду в далекі гори»

Перше CD - „Ivanku

ТЕКСТ

АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Хто з нас в душі чи голосом не співат ту ту пісню, коли Ватри билі лем онляйн, а так по правді Лемківщина є гнеска для нас заперта през пандемію. Шукаючи радості в біді глядаме їй часто в наших пісьнях. А цілий наш народ од все любив співати. І так є од Криму, Донбасу по Карпати та всяді по світі де сут наши люде. В нашом народі сут пісні котри можеме звати «шлягерами». Шитки їх знають та знають їхніх виконавців. Хочу представити ближе єдну з них - Квітку Цісик. Думам, же била она для нас барз важлива. Жила в Гамериці, там народилася, била відома в музичнім світі, але свого ся не вирекла. Кус так як ми, яки жиєме на вигнаню.

Ким била Квітка Цісик?

(повне: Квітослава-Орися Цісик)

Народилася 4 квітня 1953 рока в Новім Йорку, в родині Іванни та Володимира Цісиків - повоенних емігрантів з Західньої України. Володимир Цісик з дитинства вчив свої дівки грати на гушлях та фортепяні. Проваджав ціж свої діти до різних хорів.

В єдним з них Квітка часто співала з маленьким **Майкельом Джексонем** - царьом поп-музики. Квітка вчилася в еміграційних українських школах та била членом Пласту. Закінчила в 1970 році Вищу школу музики та штуки в Новім Йорку. Вчилася грати на гушлях – ціж в Новім Йорку. Але по році зайнялася лем співом. А співала барз кольоровим сопраном. До того Квітка знала співати так званім білим голосом — жіночим природнім співом, котрий можна почути в карпатських селах, а колісі ціж по цілій Лемківщині. У Квітки є кілька пісен в альбомі «Пісні України», заспіваних «білим голосом». По смерті няня в 1971 році – коли Квітка мала сімнадцет років, потреба зарабляти на життя звернула молоду співачку з оперного шляху во світ клубів Нового Йорку.

На фото: Квітослава-Орися Цісик
в своїй стихії співу, акторства, музики
Джерела фотографій:
istpravda.com.ua
ukwikipedia.org

... з Квітком Цісик

В середині 70 років XX століття Квітка входить в світ реклами, телебачення і радіо, де чекала на нею правдива американська слава. Працювала цілком в американських фільмах, де співала і грала як акторка. Співала в рекламах Кока-кола, Пепсі-кола, Бургер Кінг, МакДональдс, Американ Ерлайнс. В 80 роках була одним з найбагатших співаків. 1981 року Квітка награла для компанії «Форд Мотор» пісню «Have You Driven a Ford Lately?». Одного разу до смерті, Квітка лишилася єдиним голосом цієї автомобільної компанії. В 1987 році в компанії «Ford» порахували, що рекламну пісню Квітки слухало вже як 20 мільярдів слухачів — то чотири рази вже як мешканців мала в 1987 році Земля! То є світовий рекорд для співачки реклами.

В 1983 році разом з матір'ю поїхала відвідати Україну — була у Львові і інших містах західної України.

Як пластунка (між 7 а 16 роком життя) в патріотичному вихованні до Рідного Краю мати Іванни з дому Лев і няня Володимира Цісика, які поборалися 18 липня 1944 року в селі Криниця Монастирського району, де тепер Всеукраїнське товариство Лемківщина організує Лемківську ватру.

Тоді бив неафішований і перший (як і останній) раз, коли Квітка завітала до історичної батьківщини. В той час їй пісні були заборонені в Україні. Але люди і так їй сердечні гостили в своїх приватних мешканцях.

В 1989 році Квітку прибувало запросити на участь в фестивалю «Червона рута»; а в 1992 році — на концерт з нагоди другої річниці незалежності України, де мала заспівати нашу пісню «Я піду в далекі гори».

Остання награна Квіткою пісня то «Журавлі» на слова Богдана Лепкого. З часом та пісня стала символом трагічної долі самої співачки, як і шитких, які гмерают далеко од рідної землі:

Чути кру-кру-кру

В чужині помру,

Заки море перелечу —

Крилонька зітру...

Ми цілком на заході часто на похоронах співали ту пісню, бо лемківська земля далеко од нас. В 1992 році Квітка дозналася о своїй хвороті — пухлині.

Померла 29 березня 1998 року в Новім Йорку, не доживши 5 днів до повних 45 років життя. Хоч Квітка юж ніт міжже нами, лішили ся їй пісню і голос. Радійме з того, та коли співали «Я піду в далекі гори» пригадаймо собі Квітку, бо то була важлива людина для нашого народу, як і для артистичного світа музики.

В порогах Лігницького ліцею

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Наша лігницька школа од все мала в собі лемківство, котре нияк не прешкаджало єй функціювати як українському ліцейови для цілої нашої громади в Польщі.

Што вєще, в ній молоді люде пізнавали історію земель, з котрих виселено їх родичів, дідів, прадідів. І тут в школі люде могли ціж видіти, почути в сьпіві та розмовах як «тяжко» нам - лемкам однайти східну етнографічну границю Лемківщини на території Польщі. Чи то є ріка Ослава, чи ріка Сян, де - за словами покійного пана проф. Івана Співачка - княже місто Сянік є столицьом нашої лемківської землі. Ми колі стрічалися як учні з цілої Польщі - виділи зме, же вєще нас етнографічні єднає як ділит. І за тоту єдність ми як абсолювенти вдячни зме школі до гнеска.

Лем Разом!

Таким неофіційним гимном школи є відомма пісня «Наша школа, наша школа міститься в Лігниці», яку на західних землях співала ціж молодь, котра не ходила до нашої школи. Дозвольте пригадати Вам слова:

**Наша школа
Наша школа
Міститься в Лігниці
В нашій школі
В нашій школі
Дівки чарівниці (є ціж версія: «Дівки парадниці»)
Рада би я
Рада би я
В цю школу вступити
Рада би я
Рада би я
Хлопця полюбити
А премудрі професоре
То люде чудові
Заганяють до науки
Лем не до любові
А премудра та наука
В голову не входить
Як мій милий
Під каштаном ходить**

Першотравневий похід 1979 рока, на першім пляні Марія Матійчак

Закінчіння шкільного року, випускники 1981 рока

Лишити слід на землі...

Параска Жук з Кам'яної поплила в 1913 до Гамерики за хлібом. В тот час тіж поплив Павло Олесневич з Береста. Там ся пізнали та поженили. В Гамериці вродилося їм трьох синів. Туга за Лемківщином була сильніша ніж лекше житя. В 1923 році вернулися цілом родиною до Береста.

17.05.1926 р. вродився їм четвертий син - Михайло. В рідним селі закінчив початкову школу. Його братя Петро (1937), Йосиф (1939) і Іван (1947) вернулися до Гамерики. В 1947 р. Михайла з родичами вигнала акція «Вісла», до повіту Олесьніца на західні землі Польщи. По дорозі його няня забрали до Явожна, звільнили по 8 місяцях. За недовго зас родину переселили, тепер до Модли, в гміні Громадка, повіт Болеславец. В Болеславці Михайло скінчив Заводову школу гандльову. В 1954 році оженився з Надійом Лабівском, родом з Лосього коло Криниць. Вродилося їм 4 діти.

Житя било скромне, але веселе.

Михайло крас співав і грав на гушлях. Юж в 1948 році переселенці з Новівси, яки мешкали в Патоці, Модлі, Заменіцах, в тім братя: Петро і Юліян Гойняки, Йосиф Вуйціцкий, Семан Жилич та Василь Шаршонь творят першу лемківску капелю, котра грає на західних землях по забавах і весілях. До капелі охочо пристал і молодий Михайло Олесневич. Кус пізніше долучив до них Ярослав Цесьля родом з Фльоринки. В роках 70. XX столітя спільні з Петром Гойняком, Семаном Гопейом і парома інчима гудаками (яки ся часто міняли) творят лемківський ансамбль

/Зліва/: Семан Гопей, Кшиштоф Махач,
Михайло Олесневич, Генрик Демай,
Петро Гойняк, рік 1986-87

Джерело фотографій:
родинний архів Олесневичів

 ТЕКСТ АННА БУКОВСКА

«Думка». Виступуют в різних місцях, між інчима на фестивалі українской культури в Сопоті. Перши кроки в Думці ставляв Генек Демай, який пізніше творит свій ансамбль «Аксель», а тепер «Демай».

Михайло Олесневич, 50-ти роки

Коли зачав творитися в Лігниці Лемківський ансамбль пісні і танцю «Кичера», Михайло гвойшов разом з Петром Гойняком в склад першой капелі. Вчили молоде покоління, переказували тото што пам'тали. В роках 1992-1997 виступували в різних місцях Польщи, переїхали тіж немалу частину Європи. Михайло вчив грати і сьпівати своїх внуків - близнят Ярослава і Аркадія – синів Павла, защипив в них любов до рідной культури. Хлопці довгі роки гуляли і сьпівали в «Кичері».

То не шитки пасії Михайла. Коли перешол на пенсію зачав писати вірши, в них на свій спосіб вказував минуле лемківске житя в Карпатах, обичаї, красу рідних Гір, зміни яки видиме в нашім житю. Мав сьвідоміст, же є останнім поколінням, яке добрі пам'ятат як ся жило на Лемківщині до вигнання. І тото што пам'ятав хотів лишити на папери, для молодших. Писав язиком «простого хлопа», так сам повідав. Писав од серця, писав так як знав.

Свої думки представив в книжках:

Wspomnienia wierszem malowane,
Gromadka 1997.

Вшытко што жыє, Głogów 1998.

Dola Łemka, Legnica 2008.

Dola Łemka. Wspomnienia,
Legnica 2009

Може рік перед смертю зідала єм ся
- «Хто Вам переписує вірши?»
«А знаш, все мусів єм ся когоси про-
сити, а тепер купив єм си комп'ютер
та ся вчу і сам си пишу.»

Михайло Олесневич помер 30.05.2012
рока, одийшов, жеби получитися зо
женом, яка скоріше зрихтувала
для себе і свого мужа місце в небі.

/Зліва/: Петро Гойняк, Ярослав Цесля, Михайло Олесневич,
Йосиф Вуйцік, Семан Жиліч - перша лемківська капеля на заході.
1949- 1952 рр

Остатній з гудаків

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

В тиши - през пандемію, в четвер 19.11.2020
рока в лігницькій греко-католицькій церкві мав
місце похорон пана **Юліяна Гойняка**, на-
родженого в 1927 році в Новівси. Бив то чло-
век барз скромний, але якже важливий для
нашого лемківського сьвіта. Бив абсолювентом
Української учительської семінарії в Криничі.
По вигнаню грав роками на гушлях в першій
лемківській капелі, котра будила надію на
тото, же наше іщи не пропало і так ся стало
– завдяки тяжкій праці блаженної пам'яті
Юліяна і інчих наше не пропало. Пізніше грав
з ансамблем «Думка». В останні роки сьпи-
вав в лігницьким греко-католицьким
церковним хорі. Все пренумерував
наш кварталник «Ватра», читав го
і передавав інчим.

Одийшов з того сьвіта останній
гудак з ансамблю «Думка». Ми, як
гурток ОЛ мали зме нагоду органі-
зувати їм єден з останніх концертів
на забаві в Рашівці. Ансамбль грав
там в складі: Петро Гойняк, Юліан
Гойняк та Михайло Олесневич. На
тій забаві «Думка» разом виступила
з ансамблем «Клуб 46» в складі

якого грают члени ансамблю «Ромен». Гуда-
ки з «Ромену» виховалися при музиці капелі
братів Гойняків.

Ціла капеля є юж в небі, і повним складом
грає там наши пісьні. Дякуєме Вам шитким
Панове, за тото што сте зробили ту, на землі.
Ваш сьпів і граня сут вічні на західніх землях
і в рідних Карпатах.

Вічная Вам пам'ят, наши лемківски гудакі!
Вічная Вам пам'ят, пане Юліяне!

Об'єднання лемків – Західни Землі

/Зліва/: грают Михайло Олесневич, Юлі-
ян Гойняк, Петро Гойняк. Роки 2000-2012

Атаназій

Вигнання людини, родини, народу є нам нечу-же од 1945, 1946, 1947 рока. Хоц по правді то не лем наша біда, наше терпіня било в історії сьвіта і на жаль гнеска ціж є. Але коли по-смотрим кільо сил било вкадено, би втримати своє рідне з Гір то видіме што з «вигнанням», «депортаційом» можна виграти! Што правда не вшитки хтілі втримати своє, билі і ціж гнеска сут того різни причини. Але думам, же то сут особисти проблеми наших родин.

Гнеска хочу вказати человека, котрий тільо рази повертав з вигнання, што став сьвятим. Думам, же є то для нас доказом, што Бог ціж допомагає повертати на рідну землю - часто обіцяну - як то можеме видіти в історії євреїв. Тим сьвятим бив Атаназій Великий, архієпископ Александрії.

Він народився десі в 295 році в Єгипті в відомій Александрії. Бив греком та знав іщи добрі коптійську мову. В молодим віці замешкав на пустині де пізнав сьв. Антонія. В 319 році став дияконом, а в 325 році брав участ в соборі в Нікеї, де міцно виступив проти арія, што пізніше било причиною його вигнання. В 328 році

став єпископом Александрії, але в 335 році цісар Константин вигнав Атаназія, за того же він не погодився на вибір на владика Евзебія з Нікомедії. Сьвятий Атаназій замешкав в Тревірі. Коли гмер цісар Константин, в 337 році вернувся до рідной Александрії, але по 2 роках зас мусів втікати з міста. Папа Юліюш I запросив його до Риму де дав сьвятому свою опіку. Далі при допомозі папи та західних єпископів міцно виступав проти арія. Навіт бив суджений на соборі в 343 році в Сардиці (гнесне місто Софія в Болгарії), де єднак бив уневиннений. Але і так не міг вернутися до Александрії. Доперва в 345 році по смерті єпископа Александрії Григорія з Кападокії, цісар Констанцій дозволив йому вернутися до рідного міста. Атаназій бив там 10 років єпископом. Вміцнив віру в Єгипті та розширив християнство на Ефіопію та Арабію. Цісар Констанцій зас прібував одкликати Атаназія з владичного уряду, але на те не погодився папа Ліберій I та владика на соборі в Медіюлані. Цісар

наказав вбити Атаназія. Йому єднак вдалося зас втечи з Александрії. Замешкав на пустині де списав свої передуманя і погляди, найчастіше богословски. По смерті цісаря в лютім 362 рока повернув з вигнання до Александрії. Єднак новий цісар Юліян ціж не хтів його в Александрії та по 9 місяцях Атаназій зас бив вигнаний з міста. По смерті цісаря Юліяна повернув до Александрії, але лем на 2 роки (363–365), бо новий цісар Валенс вигнав сьвятого. Але в 366 році цісар Валенс дозволив йому повернути, юж на все. Сьвятий дожив праві 80 років, помер в ночі з 2 на 3 травня 373 рока на своїй рідній єгипетській землі в Александрії. В 553 році на соборі в Константополі визнано його сьвятим. До гнеска є барз поважаний в православної церкви. Сьвятий Герман перед атакoм арабів переніс мощи сьвятого до собору Гагія Софія в Константиноплі — Царгороді. Король Бальдвін в XII віку подарував рамено сьвятого для монахів на Монте Касіно, а дальши мощи похоронено в костелі венедиктинок у Венеції. Від 1806 рока мощі сьвятого сут в костелі сьв. Захарія в Венеції, а голова в костелі сьв. Вальванера. Рамено сьвятого Атаназія є в Римі, в костелі сьв. Атаназія.

Житя сьвятого Атаназія вказує нам шитким што можна не раз повертати з вигнання, не боячися ворожости. Для нас таким символом ближчим наших часів є Єпіфаній Дровняк, але то юж інча історія. Не забивайме єднак ціж о сьвятим Атаназію, коли їдеме в рідні Гори та в молитві просім, штоб сьвятий все нам дозволяв повертати на землю предків.

Десятинни ричниці 2021 року з території званої тераз західньом Лемківщином

1391 – Землі Мушинской Ординації польські король другий раз дарує краківському єпископству. Король хотів з'єднати собі латинське духовенство.

1471 – Зробено дзвін, званий сьв. Дмитрийом, якій до 1914 року бив в церкві в Бовцарйові, бо втовди жовніри цисарской армії забрали го на канони.

1531 – Повторне заснування села Бовцарйова, тим разом на волоским праві. Волоске шолтиство купив Іван Труханович, за позволіньом польского короля.

1581 – Заснування села Лелюхів.

1591 – Медже селами Мацьова і Лабова збудовано церкву, з котрої до 1784 року користали тиж лабовяне.

1631 – Сотворіня ікони апостолів і ікони Деїсус з церкви в Щавнику.

1641 – Перша знана згадка о церкви в Перунці.

1651 – Збудовано другу церкву в Криниці (била то греко-католицька церква, до 1773 р. офіційно називана уніятском). Перша церква в Криниці і плебанія згорили правдоподібно в другій половині XVII віку. Третю церкву збудовано в 1872 році, єст мурувана.

– Войско Мушинской Ординації приступило до бою з Александром Костком-Наперским, котрий з підгалянами заяв замок в Чорштині, як польське королівське войско стояло під Берестечком.

1681 – В Шляхтовій збудовано греко-католицьку церкву Покрови Пресвятой Богородиці, розбрано єй в 1904 році. В році 1909 в селі збудовано мурувану церкву.

1721 – Йоан Ропскі, греко-католицький парох Ізб і Ріпок, уфундували до церкви в Ізбах полотняну ікону Покрови Матері Божой, знану як чудотворна.

– Перша знана згадка о греко-католицькій парохії в Лелюхові.

– Перша згадка о криницьких жерелах.

1791 – В Чертіжнім збудовано греко-католицьку церкву Архистратига Михаїла.

1821 – В Криниці гродився Осиф Сембратович, од 1865 року греко-католицький владика. Адміністратор Премиской єпархії од 1867 року (по владіці Томі Полянським), а в роках 1870-1882 Митрополит Львівскі. Владика гмерли в Римі в 1900 році.

– В Верховні збудовано греко-католицьку церкву Архистратига Михаїла.

1831 – В Кам'яній гродився Іван Прислопскі (гм. во Фльоринці в 1909 р.), журналіст, історик, єгомосьць, правнук письменника о. Івана Прислопского. Єгомосьць би́ли кореспон-

дентом вшитких галицько-руських газет тамтого часу.

– Пребудова і поширєня церкви в Брунарах Вижніх.

1841 – В Щавнику збудовано греко-католицьку церкву сьв. Дмитрия, на місци предешньої церкви.

1851 – В Кам'яній гродився Миколай Малиняк, письменник, вчений (доктор теології і доктор філософії), церковний діятель. Єгомосьць гмерли в Талергофі в 1915 році.

1861 – В Лелюхові збудовано греко-католицьку церкву сьв. Дмитрия, на місци предешньої церкви.

– Семана Трохановского з Бовцарйови вибрано послом до Галицького крайового сейму першої каденції.

– В селі Злоцьке збудовано каплицю Преображення.

1901 – В Санчи Василь Яворскій (1854 - 1926), діятель на Санчівщині, заснував за свої пінязі Українську бурсу ім. Тараса Шевченка. Бурса мала 50 місьць, би́ла презначена для лемківської молодіжи, яка студіювала в санчівській гімназії.

– Василь Яворскій заснував в Санчи лемківскій банк.

1911 – Постала колей з Мушини до Криниці.

– Посвячено мурувану греко-католицьку церкву в Санчи.

– Розпочато видавати тижневик «Лемко» (8 стр.), виходив до 1914 р. Складано го в друкарні в Санчи, гин газету видавав студент Митро Вислоцькій, гроджений в Лабовій. Би́ла то руско-москвофільська газета, огваряла господарчи і політични справи. В Санчи вийшли лем 4 нумери і редакцію пренесли до Горлиц.

1931 – Збудовано деревяни православни церкви в Ізбах, Кам'яній, Крільовій Рускій і церкву в Білічній.

– В селі Злоцьке гродився Василь Шост. Діятель лемківско-українскій. Гмер в Криниці в 2005 році.

1941 – В Криниці зачала діяти «Українська каса лемківська», котра повнила ролю банку.

– В Бересті гродилася Жофка Поливка, по мужу Мончак, авторка лемківських писанок. Гмерла в 2009 році.

Написано західньолемківским піддіалектом.

Важніжши жерела:

R. Biskupski, Malarstwo ikonowe od XV do pierwszej połowy XVIII wieku na Łemkowszczyźnie//Polska Sztuka Ludowa rok 1985 nr 3-4

Пам'ятаймо!

28 - квітня - 1947

Акція «Вісла»

Не забудьме, же 28 квітня 1947 рока о годині 4 вранці почалася Акція «Вісла», яка вигнала нас з рідной, вікової землі предків.

**Просиме – би сте в тот ден разом в своїх хижках засьвітили сьвічку пам'яти.
Не хочеме приводити слиз чи почутя ненависти - лем голос подяки:**

**Тим, котрих Акція «Вісла» не гломила
Завдяки їм зме гнеска, будеме і заран.**

Головна управа ОЛ

D. Blazejowskyj, Historical Šematism of the Eparchy of Peremyśl including the Apostolic Administration of Lemkivščyna (1828 -1939), Lviv 1995

R. Brykowski, Z rozważań nad architekturą cerkwi łemkowskiej//Polska Sztuka Ludowa rok 1985 nr 3-4

R. Dubec, Z dziejów parafii prawosławnych na Łemkowszczyźnie w okresie międzywojennym, Gorlice 2011

I. Красовський, Діячі науки і культури Лемківщини, Торонто-Львів 2000

Łemkowie w historii i kulturze Karpat, cz. pierwsza, red. J. Czajkowski, Sanok 1995

S. Płaza, Sołectwa w powiecie sądecko-czchowskim w. XIII – XVIII//Rocznik Sądecki t. IX - r. 1968

С. Шах, Між Сяном і Дунайцем, ч. 1, Мюнхен 1960
Шематизм Греко-Католицького Духовенства Апостольської Адміністрації Лемковщини, Львів 1936

— • —

спростування

В 111 номері «Ватри» (4/2020) на 16 сторінці неправдиво подали зме, же церков в селі Долини належала до 1947 рока до греко-католицької парохії в Білянці – як їй дочірня церква. Насправді през довгі роки (і до 1947 рока) Долини були окремом парохійом. Помилка виникла в часі коректорської праці, неправильної інформації не було в тексті надісланим до редакції. Нашу помилку описав в обширним листі пан Іван Просінський – єден з організаторів щорічних сьвятувань в Долинах.

Дякуєме і перепрашаєме!

При нагоді юж гнеска в імені організаторів просиме шитких охочих на стрічу в Долинах, яка все має місце в четвер перед Ватром в Ждині – того рока буде то 15 липня.

Редакційна колегія «Ватри»

Подяка

Од парунадцетьох років ОЛ на заході найперше в Рашівці в реставрані «Leśna Ostoja» а потім в Лігниці в реставрані «Sala Balowa Korcza Legnica» організує остаткови забави. Фреквенція була різна, середньо 250 осіб. Найвекша - коли грала Горпина – веце як 520. В тім році, на жаль през епідемію остаткова забава в Лігниці не одбилася. В імені лігницького ОЛ хочеме подякувати властителям реставранів за отвертість при організації забав. Але і ансамблям, котри през тоті роки виступали (деяки пару разів), а би́ли то: «Думка», «Клюб 46», «Горпина», «Беркут» (гнесья назва Карпатян»), «The Ukrainian Folk», «Надія», «Водограй», «Демай» та «Троянда». Ціж передаєме подяку для гнесьяного посла Пйотра Бориса (перше європосла) за подвійни запрошиня на виїзд до Брюкселі до Європарляменту. На забавах вспералі зме матуристів з нашої школи, поранених люди з Майдану, хворих з «Кичери» чи просто потребуєчих з нашої громади, не смотрячи на віроісповіданя чи національні погляди. Особливо дякуєме тим отцям з греко-католицької і православної церков, яки промували і запрошували вірних на наши забави. Забав би не було коли не було би учасників. Дякуєме, же приїжджате до нас з цілої Польщі і не лем. Для таких люди як Ви вартат організувати забави! Дай Боже, што епідемія ся закінчит і зас будеме могліся зийти на остаткових забавах в Лігниці.

**З Богом
Гурток ОЛ з Лігниці**

20.11.2020 В Нижніх Барціцах біля Старого Санча в віці 80 років відійшов до вічності Маріян Цицонь, який як сімлітній хлопець видів наше вигнання. Як депутат польського Союму бував на Ватрах в Ждині, а з ювілейної XXX події показав в Соїмі зроблений і привезений ним фільм з той події. Окремо склав також офіційну заяву.

25.11.2020 Папа Франциск утворив Ольштинсько-Гданську єпархію Української Греко-католицької Церкви в Польщі.

1-3.12.2020 Директор Генеральної дирекції державних лісів організував в Радоціні в Надлісництві Горлиці нараду директорів регіональних ДЛ. В Радоціні з огляду на одну з тем, яком били «лемківські ліси». Директоре омавляли што їм робити, коли рішеннями судів або адміністраційні лісови ділянки признани власникам або спадкоємцям? Як тепер розставатися їм з тим, з чого держава і лісники спокійно користали себе як 70 років?

04.01.2021 Дирекція державних лісів видала Комунікат по статії порталу «Онет» о нараді регіональних директорів Державних лісів, яка мала місце 1-3 грудня 2020 в осередку в Радоціні в горлицькій повіті. В комунікаті пофніормувано, же державні ліси подають до суду портал.

11.01.2021 Барбара Бартусь, депутат польського Союму, писмово звернулася до горлицького Старости о вияснення, як староство дбало і дбає про охорону той часті власности держави, яка постала з забраной депортованим до Радянського Союзу та в військовий операції «Вісла». Депутат повідат, же спадкоємці вигнаних хочут окрасти державу, бо нич ся їм не належит.

18.01.2021 Барбара Бартусь, депутат польського Союму, писмово звернулася до Міністра Справедливости Польщі і Генерального прокурора з інтерпеляційом. Депутат просит о юридичне вияснення старань спадкоємців вигнаних з Лемківщини о звернення одобреного майна. Депутат журится же спадкоємці вигнаних хочут окрасти державу, бо одбирают своє. Депутат уважат, же нич ся їм не належит, бо на понімецьких землях дістали маєтки.

23.01.2021 В ден, коли Українська Греко-католицька Церква вшановує пам'ят Пратулинських мучеників, в ольштинській церкві Покрови Пресвятої Богородиці трираз прозвучав виголос Аксіос («достойний, гідний»), в чест владика Аркадія Троханівського, першого ординарія Ольштинсько-Гданської єпархії. Того ж дня ольштинська Покровська церква стала катедральним храмом. Чин хіротонії владика Аркадія Троханівського звершили Блаженніший Святослав Шевчук, Отець і Глава УГКЦ разом з архієпископом і митрополитом Перемиско-Варшавским Євгеном Поповичом

ТЕКСТ ВАСИЛЬ ШЛЯНТА

Інфо за лем-часом

з циклю Лемківська хроніка

і владиком Григорієм Комаром, єпископом-помічником Самбірсько-Дрогобицької єпархії.

18.02.2021 Папа Франциск прийняв зречення владика Петра Крика з уряду апостольського екзарха для українців візантійського обряду в Німеччині та країнах Скандинавії. Водночас Папа Франциск благословив рішення Синоду єпископів УГКЦ і номінував новим екзархом владика Богдана Дзюраха, дотеперішнього єпископа курії Верховного Архієпископа і Секретаря Синоду Єпископів УГКЦ.

20.02.2021 Уродженець села Курів на Словаччині, відомий широко у світі, професор Микола Мушинка святкував 85 років. Продовж своєю невтомної діяльності, веденої довгими роками, пам'ятає на своє глибинне коріння.

20.02.2021 Проходило чергове он-лайн засідання президії Світової федерації українських лемківських об'єднань. Учасі брали члени президії – представники організацій, які творять СФУЛО. Засідання вела голова президії Ярослава Галик.

26.02.2021 Активний діяч Об'єднання лемків найперше од себе бесідував з місцевим надлісничим о виданю йому, признаного судом, фалатка ліса. Коли урядник одмовив стосування законів і декларації Генеральної дирекції державних лісів з 12 жовтня 2015 рока, то скерував запитання до начального для надлісничого органу. Чи урядник годен так поступувати?

06.03.2021 Одбилося чергове засідання Говорної управи Об'єднання лемків, на яким схвалено звіти - бюджетний та з діяльності за минулий рік. Омовлено тіж складени в ріжних конкурсах проекти та замір їх реалізації.

8.03.2021 Минає 75 років з часу проведення Львівського псевдособору: 8-10 березня 1946 р. органи безпеки СРСР зорганізували во Львові т. зв. «собор» з членів ініціативної групи, на якому дві третини учасників становили агенти НКГБ. На псевдособорі оголосили скасування Берестейської унії 1596 р., розрив з Ватиканом і «воз'єднання» з Православним Церквом в Радянському Союзі.

12.03.2021 Об'єднання лемків писмово попросило горлицького Старосту та Міністра Справедливости, би переслали копії їхніх одповіди на січневе запитання та інтерпеляцію Барбари Бартусь - депутата польського Союму.

23.03.2021 В віці 91 років перейшов до вічності

довголітній громадській діяч Штефан Дзямба, уродженец і мешканец села Ждиня. Сьвідомий національні, розумів, же зме руснаками з історичної Руси. Похоронни богослужіння відслужили о. Ярослав Гріч.

1-25.03.2021 Жидівське товариство «Чулент», разом з українським Фондом «Зустріч» і ромським Фондом «Яв Дікп» організувало конференцію «Вартат о нас, вартат з нами – 15 років закону о національних і етнічних меншинах та о регіональній мові. Висновки, рекомендації і нови виклики на майбутнє».

24.03.2021 Член Головної управи Об'єднання лемків Наталія Гладик брала участь в четвертій панелі під заголовком «Лідерки – жінки – теперішня ситуація – роля жінок – зміна». Наступного дня Григорій Суханич брав участь в п'ятій панелі під заголовком «Зміна – нове покоління – перспективи – лідери». В дискусіях взяли тіж участь інші громадські діячі – меже інчими Петро Тима, проф. Олена Дуць-Файфер і др Григорій Купрянович.

25.03.2021 Уповноважена Малопольського воєводи до справ національних і етнічних меншин Єва Подленцка провела відеоконференцію з представниками меншин і працівниками Статистично уряду в Кракові. Головна тема спітканя то тогорічний перепис населення і помешкань. Другом темом була пандемія коронавіруса COVID-19. Від Об'єднання лемків участь в стрічці взяла Наталія Гладик.

25.03.2021 По тяжкій хвороті, з приводу коронавіруса в місті Яремче в Україні, перейшла до вічності голова Сьвітової федерації укра-

їнських лемківських об'єднань, дослідник Ярослава Галик. Лемкиня, якої батьки од Криниць, била обрана на конгресі во Львові в 2017 році по Івані Гвозді, Теодозію Стараку, Івані Щербі, Володимирі Ропецькім, Івані Лабі і Софії Федині. Од того часу невтомно головувала СФУЛО.

28.03.2021 В Варшаві проходив VIII З'їзд Об'єднання українців в Польщі, яким останній чотирнадцять років керував Петро Тима. Делегати обрали на нового голову організації Мирослава Скірку, директора програми Фонду лідери змін «Навчальни тури до Польщі», який діє в рамках Польсько-американського фонду свободи.

29.03.2021 Во Вроцлаві перейшла до вічності Єва Оленич-Галь, жена відомого лемківського діяча Левка Галя.

31.03.2021 У віці 88 років помер Павло Штефанівський, відомий поет, етнограф і громадський діяч. В шістдесятих роках вів аматорський ансамблі в Білянці, Лосі і інших селах Лемківщини. Активно співпрацював з «Лемковином» з Білянки, створив велику колекцію лемківських предметів і облечинь. Засновник, нереєстрованого судом, Громадянського кола лемків. Перший і єдиний його голова. Похорон мав місце 6 квітня 2021 р. в Білянці.

08.04.2021 По тім, як на початку квітня портал «Онет» і «Газета Виборча» написали, як то директор Генеральної дирекції державних лісів Анджей Конечни – який бив присутній в Радоціні 1-3 грудня 2020 року - купив од Державних лісів будинок за 5% його вартости, Міністр клімату і середовища одкликав Конечного з посади.

приповідки

Тижневик «Наше слово» печатає різні лемківські приповідки, зібрані етнографами, а і часто посилені до редакції през самих читачів. Тепер ради зме поділитися з Вами тим народним багатством з «Лемківської сторінки». Користаючи з інтернетового архіву «Нашого слова» лемківський народний календар опрацював для Вас **Іван Рубіч**.

* рокита - гатунок верби

Березень

Марець - фіглярець.

Як квітя в леду - не чекай меду.

Ярови води добри на вроди.

Чим накормиш землю, тим тя і земля накормит.

В марці погода: то сніг, то вода.

На яр густо в полі, а пусто в stodolі.

Як марец сухий, то май на квітя глухий.

На порожній землі лем коприва росте.

Лемківський народний календар

Квітень

Як квітень з гирмотом то скоро трава під плотом.

Як мороз пустит, рокита* ся розпустит.

Як сонце пригріват, то рокита* ся розвиват.

Од першого гromу земля ся розтріскат.

На кінці загона роботу видно.

Квітень сухий - май до квітя глухий.

Як яр суха і студена, то буде гаряче літо.

Обріж голузки, вродяться грушки.

Травень

Раннім кроком далеко зайдеш.

Косит коса, докля роса.

На яр і коприва їдло.

Як в маю части громи то буде скорий урожай.

В маю щеп яблінку і грушку!

Як не впаде зима на лист на яри, то впаде восени.

Поле без води - хліб без уроди.

Як рожа заквітат, то яр відлітат.

ВАТРА

lem.www - вартат зазріти, послухати...

Центр культури ім. Б.-І. Антоніука в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля и Олександра Курилів
www.facebook.com/CKAntonycz

Свято лемківської культури "Лемківська ватра"
Ждиня, 16-18 липня 2021 р.
www.watrazdynia.pl; www.lemkounion.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
<http://lemkoeducationfound.is-great.org>

Радіо „Кермеш” Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz

Радіо „Скриня” Передачі: понеділок 18:10
www.radio.rzeszow.pl/audycje

„Лемківська сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радіо „Радіо лемко” www.radio-lemko.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігниць
ім. Б.І. Антоніука - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі
ім. М. Шашкевича - www.szazsk.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських
об'єднань www.sfulo.com

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **ВАТРА**):

Іван Вархів, Перемишль - 100,-
Михайло Маркович, Новиця - 200,-
Богдан Покришак, Бранєво - 100,-
Еміль Стемецький, Шпротава - 100,-
Анна і Юліан Тиханьски, Нью Йорк - 100\$

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Боже заплат!

Редакція **ВАТРИ**

Головна управа ОЛ

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 3 zł. + 3,30 zł. поштової оплати в Польщі.

Річна передплата 4 x 3 zł. + 13,20 zł. (кошти пересилки) = 25,20 zł.

Від закордонної пересилки однієї „Ватри” поштова оплата - 13 zł.

Річна закордонна передплата 4 x 3 zł. + 52,00 zł. (кошти пересилки) = 64,00 zł.

Передплату замовляти за адресою Редакції.

Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Видає / Wydaje

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW Zarząd Główny
ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

ВАТРА
квартальник

Редагує колегія

Анна БУКОВСКА **головний редактор**, Еміль ГОЙСАК **дизайн**
Адам ВЕВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl
Григорій СУХАНИЧ, Василь ШЛЯНТА, Наталія ГЛАДИК

Технічне оформлення

„LEBO” Gorlice; Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI

ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

ADAM FAŁOWSKI WIKTORIA HOJSAK

ŁEMKOWSKIE ETYMOLOGIE

Wzięto pod uwagę wyrazy o niejasnej, niejednoznacznej etymologii, a także wyrazy rzadkie dotąd nieobjaśniane; nie uwzględniono natomiast takich wyrazów zapożyczonych, których pochodzenie jest dobrze znane (...).

Tak więc, można zaryzykować stwierdzenie, że nasze studium etymologiczne obejmuje wyrazy, których pochodzenie wydaje się najbardziej zagmatwane i skomplikowane. Oczywiście, autorzy są dalecy od twierdzenia, że udało im się trafnie i jednoznacznie ustalić etymologię wybranych leksemów, niektóre z nich nadal pozostają niejasne, por. np. вірниця 'trawa rosnąca na łąkach, ugorach', погармигуватися 'pobiegać w różnych gwałtownie zmieniających się kierunkach z głośnym chrząkaniem (o prosiętach na wybiegu), czasem w odniesieniu do hałaśliwych zabaw (wygłupów) młodziędzy', стеивий 'czarno-biały (o byku)', ува 'nieporadny, gapowaty', шенгля 'dodatkowy piąty as w grze w karty w ferbla' (...). Artykuł hasłowy składa się z 3 podstawowych części: a) dane łemkowskie ułożone w porządku chronologicznym, b) materiał ukraiński, słowacki, polski, czeski i niekiedy południowosłowiański, c) etymologia. (fragmenty wstępu)

Adam Fałowski, Wiktorja Hojsak,
Łemkowskie etymologie, Kraków 2021, 295 s.

Nie stanowi dla nikogo tajemnicy fakt, że ciągle nie dysponujemy jeszcze łemkowskim słownikiem etymologicznym, chociaż literatura etymologiczna prezentuje się wcale okazale, a skupia się ona przede wszystkim na badaniu obcych wpływów w leksyce łemkowskiej: zachodniosłowiańskich, polskich, słowackich, rumuńskich, węgierskich, niemieckich. Trzeba też zauważyć, że łemkowskie słownictwo uwzględnia również Etymologiczny słownik języka ukraińskiego (...)

Adam Fałowski – profesor zwyczajny w Uniwersytecie Jagiellońskim. Zatrudniony w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej. Kierownik Katedry Ukrainistyki. Sławista, językoznawca. Autor prac z zakresu morfologii i leksykologii historycznej, etymologii i entnolingwistyki języków wschodniosłowiańskich oraz języka polskiego.

Wiktorja Hojsak – doktor, adiunkt w Katedrze Ukrainistyki Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Językoznawca. Autorka prac z zakresu dialektologii i etnolingwistyki ukraińskiej, etymologii, leksykologii kontrastywnej oraz kultury ludowej regionu karpackiego.

<https://akademicka.pl>

9 788361 383666

Мамо, а тото што?

ПУПКИ

(ua. бруньки, pl. paki)

БАГНІТКИ

(ua. вербові котики, pl. bazie)

ЖАБ'ЮРОВИНА ЖАБ'ЯЧЫ ПАЦЮРКЫ

(ua. жаберина, pl. skrzek)

КЛЮКЫ

(ua. ростки картоплі, pl. pędy ziemniaka)

ЛОТАТ / ВОТАТ

(ua. калюжниця, pl. kaczeniec)

48 Всеполюський конкурс писанок ім. Михайла Ковальського

Александра Харко, Новотки -
I місце в техніці батіково-писаковій

Анна Кунцік, Пшемків -
I місце в техніці
батіково-шпильковій

Єлизавета Крупа, Гожів -
II місце в техніці дряпаній

фото: Piotr Seweryński

Аліція Вісайська-Корнацка, Новотки -
виріжнена в техніці батіково-писаковій